

การวิเคราะห์คุณค่าของวิถีวรารุทที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
ตามพลวัตการจัดการศึกษา

The Analysis of the Value of the Vajiravudh Way that Enhances Complete
Humanity according to the Dynamic of Educational Management

พรธิวา พรหมน้ำฉา¹ | Porntiwa Pormnamcha¹

ดวงกมล บางขวด² | Doungkamol Bangchud²

ชัชพล ไชยพร³ | Chachaporn Jayaphorn³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของวิถีวรารุทที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทยจากการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ครู ผู้กำกับคณะ กลุ่มที่ 2 นักเรียนเก่า ผู้ปกครอง และกลุ่มที่ 3 นักเรียนปัจจุบันและการวิจัยภาคสนามของวรารุทวิทยาลัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ วรารุทวิทยาลัยจัดการศึกษาตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริของผู้บังคับการมีการหล่อหลอมนักเรียนตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือ การเป็นผู้มีศาสนา ผู้ดี และมีความรู้ 2) คุณค่าด้านจริยศาสตร์ คือ การฝึกจรรยา การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี ได้แก่ จริยศาสตร์จากกิจวัตรประจำวัน และจริยศาสตร์จากหลักสูตร กิจกรรม ชมรมและสมาคม และ 3) คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ คือ การเกิดสุนทรียะจากการศึกษาด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา ประเพณี วัฒนธรรมและความงามของสถาปัตยกรรมภายในวรารุทวิทยาลัย ได้แก่ สุนทรียศาสตร์จากหลักสูตร กิจกรรม ชมรมและสมาคม และสุนทรียศาสตร์จากประเพณี วัฒนธรรมของวรารุทวิทยาลัย สะท้อนให้เห็นว่าแก่นแท้คุณค่าของวิถีวรารุทหล่อหลอมความไทยและความเป็นสากลด้วยการจัดการศึกษาตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : วิถีวรารุท, คุณค่า, เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์, พลวัตการจัดการศึกษา

¹พรธิวา พรหมน้ำฉา (นิสิต)/คณะครุศาสตร์/ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/ E-mail: Porntiwaladynam@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. (อาจารย์)/ คณะครุศาสตร์/ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/ E-mail: jaydoungkamol@gmail.com

³รองศาสตราจารย์ ดร. (อาจารย์)/ คณะนิติศาสตร์/ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/ E-mail: Chachapon.j@chula.ac.th

*E-Mail ผู้ส่งบทความ: Porntiwaladynam@gmail.com/ เบอร์โทรศัพท์ 088-8987995/ รับเมื่อ วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2567

แก้ไขเมื่อ วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2567/ ตอบรับเมื่อ วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2567/ เผยแพร่ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568

Abstract

This research aims to analyze the value of the Vajiravudh way that enhances complete humanity according to the educational management dynamics in the Thai context. After studying documents, in-depth interviews were divided into 3 groups: Group 1 consists of administrators, teachers, and faculty directors, Group 2 consists of former students and parents, and Group 3 consists of current students. In addition, Vajiravudh College field research uses qualitative data analysis.

The research finds out that 1) for historical value, Vajiravudh College provides education according to the royal advice of His Majesty King Rama VI and operates according to the royal initiative of the commander. Students are molded according to the wishes of His Majesty King Rama VI in order to enhance complete humanity, which includes being a religious person, and a good person, and possessing knowledge. 2) For ethical values, students practice ethics, cultivating morality, ethics, honesty, and good character, including ethics from daily routines, courses, activities, clubs, and associations. 3) For aesthetic values, students obtain aesthetics from the study of art, music, sports, traditions, culture and beauty of architecture within Vajiravudh College, including aesthetics from, the curriculum, activities, clubs and associations, and aesthetics from tradition, the Culture of Vajiravudh College reflects the essence of the values of the Vajiravudh Way that shapes Thainess and internationalism by organizing education according to the educational management dynamics in the Thai context from the past to the present.

Keywords : Vajiravudh way, values, enhancing complete humanity, educational management dynamics

บทนำ

จากสภาพสังคมโลกในปัจจุบัน เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอย ปัญหาสงครามระหว่างประเทศ ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการจัดการศึกษาทำให้ประชากรวัยเรียนของโลกในปัจจุบันได้รับผลกระทบจากสภาวะดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนมีภาวะทางการเรียนที่ถดถอย ขาดการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย ในประเทศไทยเองก็เกิดปัญหาภายในประเทศในหลาย ๆ ด้าน เช่น ปัญหาการเมืองภายในประเทศ ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคระบาด ทำให้นักเรียนไทย ประสบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานธนาคารโลกฉบับล่าสุด (The World Bank, 2563)

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์และช่วยกำหนดทิศทางของชาติเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า อีกทั้งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันในยุคโลกาภิวัตน์ plugged ค่านิยม เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

แก่เยาวชนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ปัสัญญา วงศ์บุญ, 2550) นอกจากนั้น นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2567 ที่มีจุดมุ่งหมาย คือ “ให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คำนึงถึงชาติ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม กีฬา ความปลอดภัย ความมีโอกา และความเสมอภาคทางการศึกษา สมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่”

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษาของคนไทยสมัยนั้นจะอาศัยวัดเป็นสถานที่อบรมสั่งสอนบุตรหลาน เช่น การสอนหนังสือให้อ่านออกเขียนได้ ผู้ชายไทยทุกคนเมื่ออายุครบ 20 ปี ก็จะต้องเข้าสู่เพศบรรพชิตโดยขณะที่บวชเป็นพระจำพรรษาอยู่ที่วัดก็จะได้รับการอบรมสั่งสอน ในด้านการเขียน การอ่านและวิชาช่างต่าง ๆ ส่วนสตรีไทยก็จะได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับกิริยามารยาท การเย็บปักถักร้อยและงานประดิษฐ์ที่เกี่ยวกับดอกไม้จากครอบครัวของตน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนในมณฑลต่าง ๆ โดยมีขรรวาสเป็นครูสอน (ประไพ เอกอุ้น, 2542) การจัดการศึกษามีความสำคัญที่จะจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ความสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของชาติ

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาประชาชนในชาติว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านอื่นๆ มีพระราชดำริในการสร้างโรงเรียนขึ้นมาแทนวัดประจำรัชกาล โดยโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนมหาดเล็กหลวงขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2453 ให้เป็นโรงเรียนแบบอย่างของโรงเรียนทั่วไปที่มุ่งพัฒนาเด็กให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพเพื่อออกมารับใช้สังคมและประเทศชาติ ทรงจัดตั้งสถานศึกษาและโรงเรียนต่าง ๆ จำนวนมากสำหรับเด็กของสยามและสถาปนา “โรงเรียนมหาดเล็กหลวง” ขึ้น ปัจจุบัน คือ โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นสถานศึกษาอบรมกุลบุตรให้มีความรู้ควบคู่กับจรรยา และทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีในการสร้างโรงเรียนมหาดเล็กหลวง พระราชหัตถเลขานี้เป็นที่มาของแนวความคิดเรื่อง “วิถีวิชาวุธ” หรือจะเรียกว่า “ตัวแบบ” “แบบฉบับ” ของวชิราวุธวิทยาลัย (ชัยอนันต์ สมุทวนิช, 2541)

“วิถีวิชาวุธ” คือ การจัดการศึกษาตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เป็นทั้งสภาพแวดล้อม บรรยากาศของการอยู่ร่วมกัน วชิราวุธวิทยาลัยจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างอุปนิสัยของเด็กให้เป็นพลเมืองดี มีอุปนิสัยใจคอดี ซื่อสัตย์ สุจริต เห็นแก่ส่วนรวม พร้อมที่จะเสียสละ เสริมสร้างคุณลักษณะอย่างสมดุลรอบด้าน ทั้งในด้านการศึกษา บุคลิกภาพ จริยธรรมที่เสริมสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรและการเรียนวิชาการจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการศึกษาเท่านั้น อีกส่วนหนึ่ง คือ การกล่อมเกลอบรมบ่มนิสัย การจัดการศึกษาจึงไม่ได้เน้นเฉพาะการเรียนวิชาต่าง ๆ เท่านั้น แต่มีการอบรมสั่งสอน ทั้งโดยครูและจากการที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยการอยู่ร่วมกันอีกด้วย การจัดการศึกษาแบบนี้ได้เด็กจะต้อง

อยู่ในโรงเรียนประจำวิธีการอบรมบ่มนิสัย กระทำได้ด้วยการจัดให้มีวิถีชีวิตทางจริยธรรมผ่านการอบรมทางศาสนา มีการกระทำตัวให้เป็นพุทธมามกะอย่างเป็นกิจวัตร (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541)

การจัดศึกษาแบบวิถีวิชาวุธเป็นการจัดการศึกษาที่พัฒนามนุษย์อย่างสมบูรณ์ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาที่สอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์สอดคล้องกับในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมจิตใจของเยาวชนมีมากมาย โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการให้ทันต่อความเป็นไปของโลก ในขณะเดียวกันก็ต้องดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของโลก วิชาวุธวิทยาลัยได้ยึดมั่นในพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการอบรมนักเรียนมาโดยตลอด และปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมแก่สมัยอย่างรู้เท่าทัน (ภานุพงศ์ เวชชาชีวะ, 2540) วิถีวิชาวุธจึงเป็นส่วนที่เสริมการดำเนินชีวิต คือ เป็นกระบวนการทางพุทธปัญญา ความเป็นองค์รวมของบ้าน-วัด-โรงเรียน นี่จึงสอดคล้องกับจริยธรรมตามความหมายที่แท้จริง ซึ่งจริยธรรมนั้นคือ ครรลองหรือวิถีการดำเนินชีวิตที่มีทั้งการควบคุมกาย-ใจ ให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ (ศีล) การฝึกสติและสมาธิ (สมาธิ) เพื่อให้เกิดการรู้แจ้งเห็นจริง (ปัญญา) เป้าหมายทางการศึกษาของวิถีวิชาวุธจึงเป็น **ไตรสิกขา** และเป็นการอบรม นิสัยกลมเกลียวให้เด็กมีไตรสิกขาเพื่อจะได้เติบโตและพัฒนาชีวิตที่งดงามอย่างไม่หยุดยั้ง เนื่องจากการเสริมสร้าง มนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการจะพัฒนาการศึกษาหรือพัฒนามนุษย์โดยมีการศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญนั้น การพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อเตรียมความพร้อมสู่โลกที่มีการเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์ การจัดการศึกษาของวิชาวุธวิทยาลัยตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ข้อความว่า “**ข้าต้องการให้การศึกษาเป็นสิ่งที่งดงาม จนทำให้เด็กที่ออกไปแล้วหวนกลับมาคิดถึงใน วันข้างหน้าด้วยความภาคภูมิใจ**”

จากความสำคัญดังกล่าว ประกอบกับการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับพระบรมราโชบายของพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและงานวิจัยเกี่ยวกับวิชาวุธวิทยาลัยที่ผ่านมา และการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้สอดคล้องกับบริบทไทยและบริบทโลก งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงลึก โดยวิเคราะห์การจัดการศึกษาของผู้บังคับการในแต่ละยุค การวิเคราะห์ที่มองแบบองค์รวม โดยเฉพาะการ เปลี่ยนแปลงตามพลวัตและมุมมองถึงการสืบทอดวิถีวิชาวุธในอนาคต โดยวิเคราะห์คุณค่าของวิถีวิชาวุธ สกัดเอาแก่นแท้ที่หล่อหลอมความเป็นไทยและความเป็นสากลด้วยมุมมองทางมนุษยศาสตร์ ปรัชญาการศึกษา นำมาสู่กรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการจัดการศึกษาของวิชาวุธวิทยาลัย การดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริของผู้บังคับการการจัดการศึกษา ระบบโรงเรียนของรัฐ (Public School) การบริหารจัดการ บุคลากร งบประมาณ และทรัพยากร บทบาทของ ผู้บังคับการ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียนเก่า และนักเรียนปัจจุบัน การหล่อหลอมให้นักเรียนวิชาวุธ วิทยาลัยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ 1) ผู้มีศาสนา เป็นผู้มีความประพฤติที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีศีลธรรม เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ 2) ผู้ดีการปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความอดทน ขยันขันแข็ง สะอาดทั้งร่างกาย และ 3) ผู้มีความรู้ เป็นผู้ที่มีสติปัญญา ความรู้ในทางศิลปวิทยาการและการครองชีพ และเตรียมพร้อมที่จะรับ ภาระต่าง ๆ ซึ่งจะมีมาในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของวิถีชีวิตราชวสุที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. วิถีชีวิตราชวสุ หมายถึง แนวทางการศึกษาที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทย

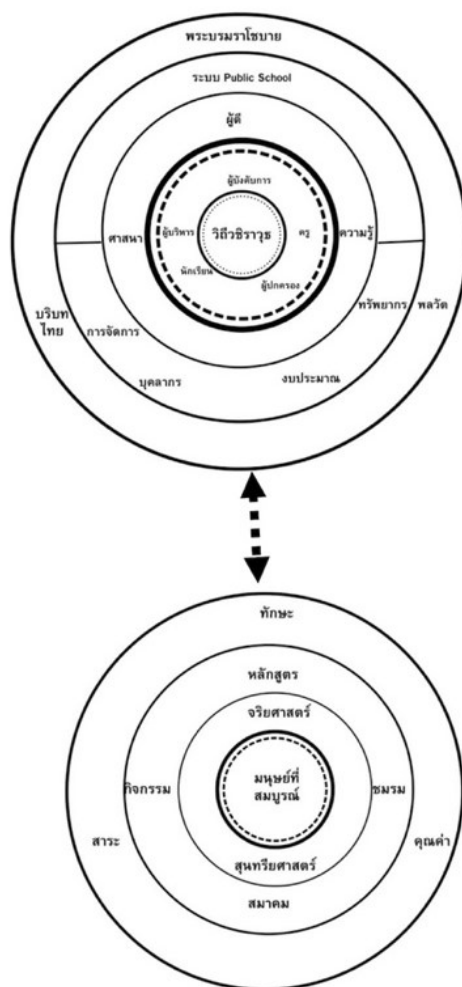
2. การจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบแบบวิถีชีวิตราชวสุผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของโรงเรียนเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างสมดุลรอบด้านทั้งด้านการศึกษา บุคลิกภาพ จริยธรรม ในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัย

3. มนุษย์ที่สมบูรณ์ หมายถึง การเสริมสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษา 3 ประการ คือ เป็นผู้มีความรู้ ผู้ดี และมีความรู้ คือ 1) ผู้มีความรู้ หมายถึง ผู้มีความประพฤติที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ 2) ผู้ดี หมายถึง การปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความอดทน ขยันขันแข็ง สะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีอุปนิสัยใจคอดี และ 3) ผู้มีความรู้ หมายถึง เป็นผู้ที่มีสติปัญญา ความรู้ในทางศิลปวิทยาการและการครองชีพ และเตรียมพร้อมที่จะรับภาระต่าง ๆ ซึ่งจะมีมาในอนาคต

4. จริยศาสตร์ ประกอบด้วย คุณค่าการจัดการศึกษาของวิถีชีวิตราชวสุที่การเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การฝึกจรรยา การปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี ความกตัญญู ความมีน้ำใจ การให้เกียรติผู้อื่น และรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

5. สุนทรียศาสตร์ ประกอบด้วย คุณค่าการจัดการศึกษาของวิถีชีวิตราชวสุที่การเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จากการเกิดสุนทรียะจากการศึกษาด้านศิลปะ ด้านดนตรี กีฬา ประเพณี วัฒนธรรมและความงามของทัศนศิลป์ภายในโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าของวิถีวิชาวุธที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิจัยภาคสนาม ผู้วิจัยศึกษาพื้นที่โรงเรียนวิชาวุธวิทยาลัย โดยเลือกศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นโรงเรียนประจำชายล้วน จัดการศึกษาแนวทางแบบพหุลักษณะ และจัดการศึกษาตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ครู ผู้กำกับคณะ กลุ่มที่ 2 นักเรียนเก่า ผู้ปกครอง และ กลุ่มที่ 3 นักเรียนปัจจุบันโรงเรียนวิชาวุธวิทยาลัย จำนวน 30 คน โดยการขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (IRB) กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ รูปแบบการพิจารณาทบทวนแบบเต็มขั้นตอน ได้รับอนุมัติเมื่อ 22 ธันวาคม 2566 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและจะทำลายหลักฐานเมื่อจบการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัยในจดหมายที่ส่งแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับและเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เข้าร่วมโดยสมัครใจ โดยระบุข้อมูลที่จะเก็บเป็นความลับปกปิดแหล่งข้อมูลอย่างเคร่งครัด

การนำเสนอข้อมูลเป็นภาพรวมไม่ชี้เฉพาะในส่วนของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ
ทั้งต่อบุคคลและองค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบบันทึกข้อมูล สำหรับบันทึกข้อมูลจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ 2) แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ครู ผู้กำกับคณะ กลุ่มที่ 2 นักเรียนเก่า ผู้ปกครอง และ
กลุ่มที่ 3 นักเรียนปัจจุบันโรงเรียนวรวิหารวิทยาลัย 3) แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม
สำหรับรวบรวมข้อมูลในการวิจัยภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีประเด็นการศึกษา ได้แก่ วิถีชีวิต การจัดการศึกษา
เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และรูปแบบการจัดการศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content
Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐานตามการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การจำแนกประเภทข้อมูล
(Typological Analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย
(Analytic Induction) เอกสารแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่
หนังสือเกี่ยวกับประวัติวรวิหารวิทยาลัย หนังสือเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หนังสือเกี่ยวกับ
การพัฒนามนุษย์ และ 2) เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ บทความ วารสาร สารานุกรม เกี่ยวกับการ
แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วรวิหารวิทยาลัย การจัดการศึกษา และการพัฒนา
มนุษย์ที่สมบูรณ์และเอกสารสรุปสัมมนาวิชาการ เอกสารเกี่ยวกับวรวิหารวิทยาลัยและการจัดการศึกษา
การพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์

การคัดเลือกเอกสาร

ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารโดยตรวจสอบความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ของเอกสารหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ
โดยใช้การประเมินวิพากษ์ของวรรณิ์ แกมเกตุ (2551:271) ทั้งการวิพากษ์ภายนอก (External Criticism) และ
การประเมินวิพากษ์ภายใน (Internal Criticism) การวิพากษ์ภายนอกเป็นการพิจารณาลักษณะทั่วไปของเอกสาร
หลักฐานว่ามีความเป็นของจริงของแท้ดั้งเดิมหรือไม่ ส่วนการวิพากษ์ภายในเป็นการตรวจสอบลักษณะภายใน
ของเอกสารหลักฐานในด้านความถูกต้อง เชื่อถือได้คุณค่าเนื้อหาสาระในเอกสารหลักฐาน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนนี้เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
คือ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามไว้ก่อนล่วงหน้าและใช้คำสำคัญเป็นเครื่องชี้นำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวม
ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 3 กลุ่ม **กลุ่มที่ 1** ผู้บริหาร
ครู ผู้กำกับคณะ จำนวน 10 คน มีประเด็นคำถาม คือ วิถีชีวิต การจัดการศึกษาตามพระบรมราโชบาย
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ระบบโรงเรียน
ของรัฐ (Public School) และรูปแบบการจัดการศึกษาด้านวิชาการและการพัฒนาทักษะชีวิต **กลุ่มที่ 2** นักเรียนเก่า

ผู้ปกครอง จำนวน 10 คน มีประเด็นคำถาม คือ วิถีชีวิตราช การจัดการศึกษาตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ประเพณีของวชิราวุธวิทยาลัย และระบบ Public School และ **กลุ่มที่ 3** ตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10 คน มีประเด็นคำถาม คือ วิถีชีวิตราชกิจวัตรประจำวัน และความเป็นอยู่ในโรงเรียนประจำ การจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กิจกรรมการเรียนรู้และประเพณีของวชิราวุธวิทยาลัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐานตามการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

3. การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การวิจัยภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตราช การจัดการศึกษาตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ดำเนินการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมและประเพณีของวิถีชีวิตราช ความเป็นอยู่ในคณะเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน การใช้ชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนประจำ การเรียนการสอนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน โดยมีส่วนร่วมกับผู้บริหาร ผู้กำกับคณะ ครู และนักเรียนปัจจุบัน วชิราวุธวิทยาลัย กลุ่มนักเรียนเก่าและผู้ปกครองสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมจากประเพณีของวชิราวุธวิทยาลัย เช่น รักบี้ฟุตบอลประเพณี ประเพณีเข็นรถยนต์พระที่นั่งวชิราวุธวิทยาลัยและกิจกรรมชมรม สมาคมของโรงเรียน ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากวิจัยภาคสนามมาวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จากนั้นนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยายความ ตารางและภาพ

ระยะเวลาการเก็บข้อมูล

ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2566

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์คุณค่าของวิถีชีวิตราชที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทย โดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Expert Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) การวิจัยภาคสนาม (Field Research) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

การเสริมสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษา 3 ประการ คือ เป็นผู้มีความรู้ ผู้ดี และมีความสุข

- 1) ผู้มีความรู้ หมายถึง ผู้มีความประพฤติที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ
- 2) ผู้ดี หมายถึง การปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความอดทน ขยันขันแข็ง สะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีอุปนิสัยใจคอดี

3) ผู้มีความรู้ หมายถึง เป็นผู้ที่มีสติปัญญา ความรู้ในทางศิลปวิทยาการและการครองชีพ และเตรียมพร้อมที่จะรับภาระต่าง ๆ ซึ่งจะมีมาในอนาคต

โดยวิเคราะห์ร่วมกับพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทยประกอบด้วย การดำเนินการการจัดการศึกษาที่เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัยและในบริบทไทย ได้แก่ ผู้บังคับการ ครู นักเรียน หลักสูตร กิจกรรม/สมาคม และระบบคณะ โดยมีองค์ประกอบในการจัดการศึกษา คือ การจัดการ บุคลากร งบประมาณ ทรัพยากร ร่วมกับสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ทางการศึกษา สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมของไทยในแต่ละช่วงเวลา

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านจริยศาสตร์ และคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

จากกรอบแนวคิดการวิจัย คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ของวิถีวิชาวุธเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์จากพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัย ความเป็นมาของวชิราวุธวิทยาลัยและพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทย โดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสาร โดยตรวจสอบความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ของเอกสารหลักฐานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยใช้การประเมินวิพากษ์ของวรรณิ แกมเกตุ (2551: 271) ทั้งการวิพากษ์ภายนอก (External Criticism) และการประเมินวิพากษ์ภายใน (Internal Criticism) การวิพากษ์ภายนอกเป็นการพิจารณาลักษณะทั่ว ๆ ไปของเอกสารหลักฐานว่ามีความเป็นของจริงของแท้ดั้งเดิมหรือไม่ ส่วนการวิพากษ์ภายในเป็นการตรวจสอบลักษณะภายในของเอกสารหลักฐานในด้านความถูกต้อง เชื่อถือได้คุณค่าเนื้อหาสาระในเอกสารหลักฐาน พบว่า คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ในงานวิจัยนี้ คือ คุณค่าด้านพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและคุณค่าด้านประวัติและความเป็นมาของวชิราวุธวิทยาลัย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับโรงเรียนมหาดเล็กหลวง

“ ... เด็ก ๆ เป็นผู้ที่กำลังเรียน ถ้ามีแบบอย่างชักจูงไปทางไหนก็อาจหันไปทางนั้นได้ง่าย ทั้งทางดีและทางชั่ว เพราะฉะนั้นจึงต้องมีโรงเรียนสำหรับฝึกสอนเด็กหัน ไปแต่ในทางที่ดี โรงเรียนที่สอนเฉพาะแต่เวลากลางวัน ครุมีเวลาอยู่กับเด็กน้อย การศาสนาเขาก็สอนเหมือนกัน ที่เรียกว่า จรรยา แต่นักเรียนเรียนจรรยาที่โรงเรียนแล้ว เมื่อเลิกจากโรงเรียนพ้นครูไป จรรยาที่ครูสอนนั้นก็เป้นอันทิ้งเสียด้วย ถ้าโรงเรียนเป็นบ้านของนักเรียนด้วย เช่น โรงเรียนกินอยู่ประจำ การพักผ่อนและการควบคุมได้มีอยู่ตลอดเวลา เพราะเราหวังประโยชน์เพื่ออุดหนุนการฝึกนอนเช่นนี้ เราจึงตั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวงขึ้น ... ”

จากพระบรมราโชบายเบื้องต้นแสดงถึงพระราชประสงค์ที่จะให้โรงเรียนมหาดเล็กหลวงทำหน้าที่ไม่ใช่เพียงการสอนวิชาความรู้ แต่ยังต้องอบรมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม

ดังนั้น พระองค์จึงมีพระราชดำริให้จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมหาดเล็กหลวงในลักษณะเดียวกับโรงเรียนประจำของอังกฤษ ที่นักเรียนจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของครูตลอดเวลาเพื่อที่จะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีระเบียบวินัยพระราชทานพระบรมราโชบาย 3 ประการ ให้โรงเรียนใช้เป็นหลักสำคัญในการอบรมสั่งสอนนักเรียน ดังนี้

1. สอนให้เป็นคนมีศาสนา จะได้มีศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ
2. สอนให้เป็นผู้ดี จะได้รู้จักการตรากตรำ ไม่สำรวยหยิบบ่อย่าง จะได้ทำตัวให้เหมาะที่จะเป็นผู้รับใช้คนไม่ทำตนเป็นคนถือยศศักดิ์ เหยียดหยามผู้อื่น ต้องเป็นผู้กล้าหาญมีระเบียบและมีความกตัญญูกตเวที รักเกียรติชื่อเสียงและวงศ์ตระกูลของตัวเอง รู้จักรักหมั่นรักคนละกล้าเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
3. อบรมให้มีสติปัญญาความรู้จะได้ใช้ในการครองชีพต่อไป

“โรงเรียนมหาดเล็กหลวง” นอกจากจะให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนที่จะเติบโตขึ้นเป็นข้าราชการในพระองค์แล้ว ยังเป็นการอบรมสั่งสอนประชากรของชาติให้มีทั้งความรู้และจริยธรรม มีความเป็นสุภาพบุรุษ โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเป็นแหล่งบ่มเพาะเด็กจำนวนมากให้เติบโตขึ้นมาเป็นเสาหลักสำคัญของประเทศชาติ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณดังกล่าวของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้ในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานนามโรงเรียนใหม่ว่า “**วชิราวุธวิทยาลัย**” เพื่อน้อมระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จากการศึกษาพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมราโชวาทและประวัติความเป็นมาของวชิราวุธวิทยาลัยในการนี้ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์พัฒนาการหลักสูตร 100 ปี เพื่อให้เห็นหลักสูตรของวชิราวุธวิทยาลัยที่ได้มีการยืดหยุ่นตามพลวัตการศึกษาและสืบทอดมาถึงปัจจุบันตามบริบทไทย ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์พัฒนาการหลักสูตร 100 ปี

การจัดการศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัยนั้นหลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นไปตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจากพระราชดำรินี้พบว่า นอกจากความรู้ในทางวิชาการแล้ว สิ่งที่เป็นหน้าที่ของวชิราวุธวิทยาลัยก็ต้องทำหน้าที่แทนพ่อแม่ในการอบรมทางศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรม ถือเป็นหลักสูตรเฉพาะที่สำคัญสำหรับความเป็นโรงเรียนประจำ จากการวิเคราะห์พัฒนาการหลักสูตร 100 ปีของวชิราวุธวิทยาลัยที่แสดงให้เห็นความเป็นมาและพัฒนาการของหลักสูตรวชิราวุธวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

ยุคของผู้บังคับการ 4 ยุคที่แสดงถึงการพัฒนาการของหลักสูตร 100 ปี การปฏิรูปการศึกษาวชิราวุธวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามบริบทไทยดังนี้

ยุคที่ 1 พระยาบรมบาทบำรุง (พิณ ศรีวรรณะ)

ผู้บังคับการโรงเรียนมหาดเล็กหลวง พ.ศ. 2460-2469

ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2469

ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2476-2478

พระปรีชาสุสาน (เสรี ปันยารชุน)

ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2469-2476

เมื่อเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดาได้กำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2475 ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้ คือ 1) ให้พลเมืองไทยได้รับการศึกษาพอเหมาะแก่อัตภาพของตน คือ พอสมควรแก่ปัญญาและทุนทรัพย์ 2) จัดการศึกษาทั้งสามส่วนให้พอเหมาะกัน คือ จริยศึกษาอบรมให้มีศีลธรรมอันดีงาม เห็นประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนตน พุทธิศึกษาให้มีปัญญาความรู้ความสามารถ พลศึกษาฝึกหัดให้เป็นผู้มีร่างกายแข็งแรง อนามัยสมบูรณ์ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา 3) ให้การศึกษาทั้งสายสามัญและสายวิสามัญเพื่อประกอบอาชีพให้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง สามัญศึกษา ประกอบด้วย ชั้นประถมศึกษา 1-4 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 1-4 และชั้นมัธยมปลาย 5-8 วิสามัญศึกษา จัดสอนวิชาชีพ เช่น กลีกรรม หัตถกรรม และพาณิชยกรรม

วชิราวุธวิทยาลัย ปี พ.ศ.2469 โรงเรียนมัธยมรูปสามัญศึกษาปรับให้เป็นไปตามความต้องการของมหาวิทยาลัยหรืออุดมศึกษา เป็น 2 แผนก คือ แผนกอักษรศาสตร์ และแผนกวิทยาศาสตร์ โดยพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากจะให้ความรู้ทางวิชาการแล้วหน้าที่ของวชิราวุธวิทยาลัยที่จะต้องทำแทนพ่อแม่ คือ การอบรมทางศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นหลักสูตรเฉพาะที่สำคัญสำหรับโรงเรียนประจำ

การจัดการศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัยเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้ผู้มีศาสนา ผู้ดี มีความรู้ผ่านกิจวัตร การอบรมบ่มเพาะด้านความรู้และบุคลิกภาพอีกทั้งเป็นสถานศึกษาที่สืบสานประเพณีต่าง ๆ ของไทยไว้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งนักเรียนหรือสังคมในวชิราวุธวิทยาลัยฝึกให้มีทักษะรอบด้าน ตระหนักในบทบาทของตนและปรับตัวให้ทันสมัยและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของตน

ยุคที่ 2 พระพนิชยสารวิเทศ (ผาด มนธาตุผลิน)

ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2478-2485

พระยาภะรตราชา (ม.ล.ทศทิศ อิศรเสนา)

ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2486-2518

เมื่อพันเอกพระยาพลพลพยุหเสนา ได้เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 ซึ่งได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ว่า “ให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาเพื่อจะได้ทำหน้าที่พลเมืองตามระบอบรัฐธรรมนูญได้เต็มที่” โดย 1) เปลี่ยนแปลงชั้นเรียนสายสามัญศึกษา ให้ชั้นมัธยมปลายจบเพียงชั้นมัธยม ปีที่ 6 แทนที่จะเป็นชั้นมัธยมปีที่ 8 สำหรับผู้ที่ประสงค์จะเรียนต่อชั้นอุดมศึกษา จัดให้มีชั้นเตรียมอุดมศึกษาขึ้น 2) จัดอาชีวศึกษาไว้รับนักเรียนเมื่อจบชั้นประโยคประถม มัธยมต้น (มัธยมปีที่3) และมัธยมปลาย (มัธยมปีที่ 6)

พัฒนาการศึกษาของไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในช่วงห้าทศวรรษ แห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ระหว่างปี พ.ศ. 2489-2539 เป็นช่วงเวลาประเทศไทยได้ พัฒนาการศึกษาเป็นอันมากทั้งด้านปรัชญา แนวคิด โครงสร้างระบบการศึกษา ระบบการบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

พระพณิขยสารวิเทศ ปี พ.ศ.2484 เสนอโครงการปรับปรุงวิชาวุฒิชัยวิทยาลัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ที่สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนบางคนไม่มีใจรักในทางวิชาการ โรงเรียนต้องหาแนวทางที่สนองความต้องการ ตามความถนัดของนักเรียน

การจัดการศึกษาของวุฒิชัยวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2485 คณะกรรมการอำนวยการวุฒิชัยวิทยาลัย เห็นสมควรที่จะปรับปรุงกิจการของวุฒิชัยวิทยาลัยให้ได้สมรรถภาพและเหมาะสมแก่เหตุการณ์ในระหว่าง สงครามโลก ครั้งที่ 2 จึงได้เห็นชอบพร้อมกันเชิญพระยาภะรตราชาเข้ารับตำแหน่งผู้บังคับการวุฒิชัยวิทยาลัย ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2486 และในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการวุฒิชัยวิทยาลัยนี้ยังได้รับแต่งตั้งเป็น เทศมนตรี (ปัจจุบันคือ รองนายกเทศมนตรี) เทศบาลนครกรุงเทพฯ และเป็นสมาชิกวุฒิสภาในระหว่างปี พ.ศ. 2490 – 2494

เมื่อโรงเรียนเปิดสอนอีกครั้งใน พ.ศ. 2489 นั้น พระยาภะรตราชาก็ได้เริ่มดำเนินการอบรมสั่งสอน นักเรียนวุฒิชัยวิทยาลัยตามพระบรมราโชบายสำคัญ 3 ประการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ พระราชทานไว้ คือ 1) สอนให้เป็นผู้มีศาสนา 2) สอนให้เป็นผู้ดี และ 3) ให้เป็นผู้มีความรู้พอที่จะประกอบสัมมาชีพ เลี้ยงตัว

หลักทั้ง 3 ประการนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงถือว่าเป็นการให้การศึกษาที่สมบูรณ์ ทรงพระราชดำริว่าการที่มีแต่วิชาอย่างเดียวนั้นยังไม่พอ เพราะเมื่อมีทางจะปฏิบัติทุจริตย่อมทำได้ง่ายและยังเป็น ผู้เรียนเก่งแล้ว เมื่อกระทำการทุจริตย่อมจับได้ยาก เพราะมีความเก่งกาจทางวิชา แต่ถ้าเป็นผู้ที่มีศาสนาเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแล้ว ย่อมรู้จักเกรงกลัวต่อบาปและถ้าได้รับการอบรมให้เป็นผู้ดีแล้ว การศึกษาที่ได้รับมาย่อม สร้างประโยชน์ให้ทั้งตนเอง หมู่คณะและประเทศชาติ

ยุคที่ 3 ศ.ดร.กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา

ผู้บังคับการวุฒิชัยวิทยาลัย พ.ศ. 2519-2539

บริบทไทยช่วงเวลานี้และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ มุ่งพัฒนาการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมุ่งให้การศึกษาเป็นการเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิดและความสามารถในการประกอบอาชีพ มีจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนมีพละนาถัยสมบูรณ์ รักและธำรงศิลปความเป็นไทยไว้ตลอดจนก่อให้เกิดสำนึก ในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ตามวิถีทางประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ประเทศไทยกำหนดเป้าหมายการพัฒนา 2 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ มีเป้าหมายจะรักษาระดับการขยายตัวให้เพียงพอที่จะรับรองกำลังแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ส่วนด้านสังคมมีเป้าหมาย คือ มุ่งพัฒนาคุณภาพของคนเพื่อให้สามารถพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้ามีความสุขและ เป็นธรรม สำหรับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) เป็นแผนที่มุ่งพัฒนาบุคคล ให้มีความรู้ ความคิด คุณธรรม พละนาถัยที่สมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

และเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และใน (พ.ศ. 2535-2539) มีเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคคล 4 ด้าน คือ ด้านปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคม โดยเริ่มมีผลใช้บังคับในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งมุ่งให้ความสมดุลแก่การพัฒนาทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ มุ่งรักษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่เหมาะสม และมีเสถียรภาพควบคู่ไปกับการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมสู่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมิให้เสื่อมโทรม

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีแนวคิดที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญาและสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

สืบเนื่องจากหลักสูตรเดิมมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางสังคมและความต้องการทางการศึกษาใหม่ ๆ เช่น การทำห้องปฏิบัติการ ภาษาอังกฤษ และห้องปฏิบัติ การทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

วชิราวุธวิทยาลัยมีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด โดยยังคงหลักการเดิมแต่เพิ่มความชัดเจน และจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เตรียมโรงเรียนและนักเรียนเข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของวชิราวุธวิทยาลัยรวมทั้งกระบวนการที่ทำควบคู่กันไป คือการพัฒนาครู การพัฒนาอาคารสถานที่ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบรรยากาศการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับสมองและสไตล์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐานสากล สาระดังกล่าวปรากฏอยู่ในเอกสารหลายเล่มที่เขียนโดยศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ซึ่งแสดงหลักคิดในการจัดการศึกษาของโลกยุคใหม่ การเสริมสร้างผู้เรียนเป็นผู้มีศาสนา ผู้ดี มีความรู้ หล่อหลอมการปรับตัวด้วยทักษะการใช้ชีวิตในโรงเรียนประจำ การจัดการศึกษารอบด้านพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ยุคที่ 4 ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช	ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2539-2550
ดร.สาโรจน์ ลีสวรรค์	ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2550-2559
ผศ.สุรจ กิจกุล	ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2559-2564
นายเกียรติคุณ ขาดิประเสริฐ	ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย พ.ศ. 2564 – ปัจจุบัน

จากการศึกษากรอบเป้าประสงค์หลักของการศึกษาของประเทศไทยจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์บริบทเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวมถึงประเด็นท้าทายของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน ตลอดจนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลลัพธ์ของระบบการศึกษาไทย ภาพในอนาคตที่พึงประสงค์ของการศึกษาไทย (Should Be) คือ “การศึกษาไทยช่วยบ่มเพาะคนไทยให้เป็นคนไทยที่มีศักยภาพ กล่อมเกลาให้เป็นคนไทยที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุขช่วยนำประเทศไปสู่ระดับการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน พร้อมกับเป็นสังคมที่อยู่ดีมีสุข

(Well-being Nation) “นำมาสู่การกำหนดเป้าประสงค์หลักของการศึกษาของประเทศไทยในระดับมหภาค ที่เป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ถือได้ว่ากฎหมายแม่บทเป็นเสมือนธรรมนูญการศึกษาของประเทศ โดยวางเป้าหมายในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ในมาตราที่ 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ (หมายถึง สุขภาพกาย สุขภาพใจ) สติปัญญาความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้าง และสังคม)”

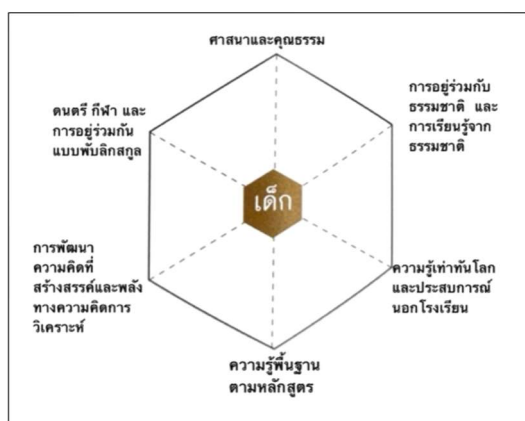
การจัดการศึกษาจะต้องสามารถปรับเข้าสู่โลกของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) กล่าวคือ ระบบการศึกษาจะต้องมีความครอบคลุมและสอดคล้องเหมาะสมกับประชากรทุกเพศทุกวัย และที่สำคัญกว่านั้น คือ ต้องทลายกำแพงที่กั้นระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Learning) ให้เป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความต้องการและความสนใจ บุคคลสามารถพัฒนาตนเอง ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของโลกได้อย่างต่อเนื่อง

การสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีจิตที่พร้อม มีความแข็งแกร่งในสมรรถนะหลัก สอดรับศักยภาพการเรียนรู้ของทุกคน โดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องช่วยบ่มเพาะคนไทยให้เป็นคนที่มีศักยภาพ กล่อมเกลาให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสุข ช่วยนำประเทศไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน มิใช่มุ่งเน้นเพียงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการหรือการสอบเพื่อคะแนนอย่างเดียวอีกต่อไป เป้าหมายของการจัดการศึกษา จำเป็นต้องเน้นพัฒนาผู้เรียนอย่างสมดุล แทนการให้ความสำคัญในด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว และการศึกษาต้องไม่เน้นไปเพื่อการศึกษา (Education Just for Education) แต่ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาประเทศชาติและสังคมอย่างยั่งยืน สร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน และผู้เรียนสามารถค้นพบศักยภาพของตนเองและใช้ศักยภาพนั้นอย่างเต็มที่

การเปลี่ยนแปลงความรู้ การศึกษา กับวชิราวุธวิทยาลัย (2539) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เทคโนโลยีทำให้เราสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันทั้งโลก ที่สำคัญคือทำให้เราเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเข้าถึงเครือข่ายของข้อมูลใน “ทางด่วนของข้อมูล” (Information Superhighway) ได้อย่างกว้างไกล ทำให้การแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้มีลักษณะการเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน “สหวิทยาการ” การเรียนการสอนมีขอบเขตมากไปกว่าการจำกัดอยู่ในเฉพาะห้องเรียน แต่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมมากขึ้น องค์ความรู้กระจายตัวอยู่ทั่วไปและผู้เรียนสามารถเลือกรับวิทยาการและข้อมูลข่าวสารได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงเรียนรู้ไม่เฉพาะจากครูหรือพ่อแม่เท่านั้น แต่จะเรียนรู้จากสื่อหลากหลายประเภทรวมทั้งจากผู้ที่มีสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตด้วยกัน เอกสารดังกล่าวยืนยันว่า พระบรมราโชบายในการจัดการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแสดงความหมายของการศึกษาที่กว้างไกลการมีความรู้ เพราะการศึกษาในพระราชดำริครอบคลุมถึงการจิตสภาวะการที่เอื้ออำนวยให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพและบุคลิกภาพของเขาให้เติบโต โดยมีความซื่อตรง มีความซื่อสัตย์ มีนิสัยและความคิดบริสุทธิ์สะอาด เพื่อเป็นพลเมืองดี การศึกษาควรเป็นสิ่งที่ผลิตผลิตสำหรับเด็ก ไม่ใช่ปล่อยให้หลักสูตรและระเบียบไปทำลายบุคลิกลักษณะของเด็ก

นอกจากนี้ยัง กล่าวว่าโลกการศึกษาในศตวรรษใหม่นั้นจะเน้นการพัฒนาร่วมกันและให้ความสำคัญกับการจัดการตนเอง กระตุ้นให้คิดสงสัยอย่างสร้างสรรค์ และแสวงหาสิ่งที่อยากรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาจึงเป็นการส่งเสริมให้เราพัฒนาความสามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ และสรรพสิ่งในธรรมชาติอย่างไม่เบียดเบียนกันซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีอยู่แล้ว ในวชิราวุธวิทยาลัย ทั้งแนวคิด กายภาพ กิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการจัดการศึกษาที่มีวางไว้ ได้มีการสืบทอดต่อกันมา ทำให้วชิราวุธวิทยาลัยมีความเป็นสำนักการศึกษาที่สมบูรณ์พร้อมด้วย คติธรรม วัฒนธรรม ศิลปกรรม ธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน แสดงภาพของการศึกษาอย่างรอบด้านอย่างเป็นองค์รวมของวชิราวุธวิทยาลัยตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

การศึกษารอบด้านของวชิราวุธวิทยาลัย

ภาพที่ 1 การศึกษารอบด้านของวชิราวุธวิทยาลัย (ที่มา:หนังสือวชิราวุธเหลียวหลังแลไกล ภาคอดีต)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของวิถึวชิราวุธตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จากการวิเคราะห์การจัดศึกษาตามช่วงของผู้บังคับการ วชิราวุธวิทยาลัยนั้นสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการศึกษามีพลวัตตามบริบทไทยและการจัดการศึกษาของผู้บังคับการในแต่ละช่วงมีเป้าหมายในการเสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีศาสนา ผู้ดี มีความรู้ ด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ประกอบด้วย รูปแบบการบริหารจัดการตามแนววิถึวชิราวุธ รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต (Character Education) และรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีอุปนิสัยดี ทั้งกาย วาจา ใจ เป็นผู้มีความสามารถพร้อมที่จะเป็นพลเมืองดี และทำภารกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณค่าด้านจริยศาสตร์

จากการกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิถึวชิราวุธ คุณค่าด้านจริยศาสตร์ ประกอบด้วย การฝึกจรรยา การปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต มีอุปนิสัย ใจคอดี ความกตัญญู ความมีน้ำใจ การให้เกียรติผู้อื่น และรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีนโยบายการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมศีลธรรมจรรยา โดยใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาในการเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาตามแนวคิดของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี

(ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) ซึ่งเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ได้อธิบายถึงแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมศีลธรรมจรรยาไว้ตอนหนึ่งว่า “เด็กที่ดีจะต้องมีศาสนาอันเป็นเครื่องอบรมและประพฤตินให้เป็นผู้ปฏิบัติดี ประพฤติชอบ ศาสนาจะช่วยกล่อมเกลาคูณนิสัยใจคอให้เป็นผู้มีใจปราศจากกิเลสทั้งปวงและนำพาให้เยาวชนเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์...”

ผลการวิเคราะห์คุณค่าด้านจริยศาสตร์ของวิถีชีวิตราชวชิร แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) **จริยศาสตร์จากกิจวัตรประจำวัน** การเป็นอยู่ในคณะด้วยระบบโรงเรียนของรัฐ (Public School) ด้วยหลักการปกครองตนเองและการปกครองกันเอง พบว่า วิถีชีวิตราชวชิรหล่อหลอมจรรยาผ่านกิจวัตรประจำวัน และการใช้ชีวิตในโรงเรียนประจำ ให้ผู้เรียนรู้จักรับผิดชอบตนเอง ตรงต่อเวลา การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การมีระเบียบวินัย การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม การกล่อมเกลาด้านศาสนาที่เป็นรูปธรรม เช่น การขึ้นหอประชุม สวดมนต์ เข้าเย็น ปลุกฝังการรักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ การอบรมสั่งสอนรวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีจากผู้กำกับคณะและครูผู้สอน นอกจากนั้นกิจวัตรประจำวันหรือการใช้ชีวิตในโรงเรียนประจำ การอยู่ร่วมกัน หล่อหลอมผู้เรียนให้เกียรติผู้อื่น เคารพกฎ กติกาในสังคม การปรับตัว ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ดังนั้น กิจวัตรประจำวันของวชิรราชวิทยาลัยเปรียบเสมือนสถานการณ์จำลองในการใช้ชีวิตที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติและบุคลิกภาพทักษะชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับบริบทไทย การจัดศึกษาแบบวิถีชีวิตราชวชิร เป็นการจัดการศึกษาที่พัฒนามนุษย์อย่างสมบูรณ์ทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาที่สอดคล้องกับองค์ประกอบแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์สอดคล้องกับในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมจิตใจของเยาวชนมีจำนวนมาก โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการให้ทันต่อความเป็นไปของโลก ในขณะเดียวกันก็ต้องดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของโลก วชิรราชวิทยาลัยได้ยึดมั่นในพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการอบรมนักเรียนมาโดยตลอด และปรับปรุงการดำเนินงานให้เหมาะสมแก่สมัยอย่างรู้เท่าทัน (ภานุพงศ์ เวชชาชีวะ, 2540) วิถีชีวิตราชวชิรจึงเป็นส่วนที่เสริมการดำเนินชีวิต คือ เป็นกระบวนการทางพุทธิปัญญา ความเป็นองค์รวมของ บ้าน-วัด-โรงเรียน นี้ จึงสอดคล้องกับจริยธรรมตามความหมายที่แท้จริง ซึ่งจริยธรรมนั้น คือ ครรลองหรือวิถีการดำเนินชีวิตที่มีทั้งการควบคุมกาย-ใจ ให้มีพฤติกรรมเป็นปกติ (ศีล) การฝึกสติและสมาธิ (สมาธิ) เพื่อให้เกิดการรู้แจ้งเห็นจริง (ปัญญา) เป้าหมายทางการศึกษาของวิถีชีวิตราชวชิรจึงเป็น **ไตรสิกขา** และเป็นการอบรมนิสัยกล่อมเกล่าให้เด็กมีไตรสิกขาเพื่อจะได้เติบโตและพัฒนาชีวิตที่งดงามอย่างไม่หยุดยั้ง เนื่องจากการเสริมสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวข้อความว่า **ข้าต้องการให้การศึกษาเป็นสิ่งที่งดงาม จนทำให้เด็กที่ออกไปแล้วหวนกลับมาคิดถึงในวันข้างหน้าด้วยความภาคภูมิใจ**

2) **จริยศาสตร์จากหลักสูตร กิจกรรม ชมรมและสมาคม** พบว่า หลักสูตร กิจกรรม ชมรม สมาคม มีการปรับและยืดหยุ่นตามกระบวนการเรียนรู้ตามพลวัตการศึกษาในบริบทไทย โดยอาศัยกรอบความคิดของการศึกษาอย่างเป็นองค์รวมรอบด้าน ทักษะ สาระ และคุณค่า จัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาโดยตลอด ส่วนที่เพิ่มเติมให้ทันต่อโลกได้แก่ การนำเทคโนโลยี

สารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีอย่างฉลาดรู้ เนื่องจากในโลกปัจจุบัน สารการเรียนรู้มากมาย นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั่วโลกได้ด้วยตนเอง การปลูกฝังทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการเรียนรู้ด้วยการทำเอง และฝึกฝนให้มีความคล่องแคล่วจนเป็นความเคยชินติดตัวแม้เมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรของวชิราวุธวิทยาลัยจึงได้จัดกลุ่มสาระที่จำเป็นด้านต่าง ๆ ไว้เพื่อเตรียมให้นักเรียนวชิราวุธฯ เติบโตไปเป็น “ผู้ซึ่งเต็มใจคอยกระทำการหนักอันอนาคตจะพียงนำมาให้ไม่ว่าชนิดใด” เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะและอุปนิสัยเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว องค์ผู้พระราชทานกำเนิดโรงเรียน รวมทั้งเผยแพร่แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นี้ ให้แพร่หลายต่อไป

หลักสูตร กิจกรรม ชมรมและสมาคม เป็นการบูรณาการทั้งสาระ ทักษะด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะการทำงาน ด้วยการอบรมบ่มนิสัย การสร้างคุณค่า และทัศนคติที่พึงประสงค์ หล่อหลอมให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และคุณค่าด้านจริยศาสตร์ ดังนี้

1) คุณค่าด้านการอบรมบ่มนิสัยที่ทำเป็นกิจวัตรหล่อหลอมให้เกิดความรับผิดชอบ มีศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การกล่อมเกลာให้เป็นเป็นผู้ที่มีศีลธรรมทั้งในระหว่างที่ศึกษาและแม้จบออกไปในภายภาคหน้า มีความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นและต่อสังคมโดยรวม เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพกฎกติกา ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2) คุณค่าของกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยทักษะชีวิตควบคู่กับการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หล่อหลอมให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและตระหนักในสิ่งที่เรียนรู้ เห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่นเสริมสร้างทัศนคติด้านบวก

3) คุณค่าของการทำกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมทั้งชุมชนและการรับใช้สังคม เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมดนตรี กิจกรรมกีฬา ฝึกการเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ สังคมและประเทศ สามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างสมดุล

4) คุณค่าด้านการเสริมสร้างกิจกรรมการเรียนรู้จากการให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ ข้อมูล การใช้เทคโนโลยีอย่างฉลาดรู้ นำมาสู่การพัฒนาทักษะ การแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบและมีแบบแผนในการดำเนินชีวิต

5) คุณค่าที่เกิดจากการจัดศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัย ทั้งด้านวิชาการและการพัฒนาชีวิตเป็นสังคมตัวอย่างของการฝึกฝนให้เยาวชนที่อยู่ร่วมกันต่างความคิด ต่างฐานะ ต่างครอบครัว มาอยู่ร่วมกัน เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพในหมู่คณะ หล่อหลอมการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การปรับตัว การให้เกียรติและการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น

6) คุณค่าที่เกิดจากหลักสูตรวิถีวิชาวุธ มุ่งพัฒนาเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีศาสนา ผู้ดี มีความรู้ บุคลิกภาพ และสุขภาพที่สมบูรณ์ ผ่านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนนอกห้องเรียนและการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ เสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อาจกล่าวได้ว่า เป็นต้นแบบของรูปแบบการศึกษาในปัจจุบันที่เรียกว่า “การศึกษาแบบพหุปัญญา ” ซึ่งเป็นการศึกษาที่ไม่ได้เน้นด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นการศึกษาองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ จากหลายวิชา กิจกรรม ชมรมและสมาคมของวิถีวิชาวุธปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีความจงรักภักดี

ต่อชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นผู้มีศาสนา มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ เป็นผู้มีจรรยาอันดีงาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ

7) คุณค่าของการเสริมสร้างบุคลิกภาพและอุปนิสัยของวิถีวิตราวุธ ด้วยแนวคิด Character Education จากกิจวัตร กิจกรรม ชุมรม และสมาคมหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตรอบด้าน ทศนคติเชิงบวก พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอนาคต

สรุปได้ว่า คุณค่าด้านจริยศาสตร์ที่หล่อหลอมผ่านการจัดการศึกษาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกระบวนการ Character Education การสร้างบุคลิกภาพตามพระราชประสงค์ ด้วยความเชื่อในพฤติกรรมเชิงบวกผ่านกิจวัตรประจำวัน การอยู่ร่วมกัน หลักสูตรและกิจกรรม ชุมรมและสมาคม เป็น ‘ระบบนิเวศการเรียนรู้’ (Learning Ecosystem) โดยยึดมั่นในพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เข้าใจคุณค่าของวิถีวิตราวุธร่วมกัน บ่มเพาะนักเรียน สร้างจากการพำสอนและรับฟังเด็ก ทำความเข้าใจหล่อหลอมความคิดในปรัชญาชีวิต ผ่านศาสนาและปรัชญาวิถีวิตราวุธวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์

การวิเคราะห์คุณค่าของวิถีวิตราวุธที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทย จากกรอบแนวคิดการวิจัย คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ ประกอบด้วย คุณค่าการจัดการศึกษาของวิถีวิตราวุธที่การเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จากการเกิดสุนทรียะจากการศึกษาด้านศิลปะ ด้านดนตรี ด้านกีฬา ด้านประเพณี ด้านวัฒนธรรม และด้านความงาม ของทัศนศิลป์ภายในโรงเรียน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ จากหลักสูตร กิจกรรม ชุมรม สมาคม ประเพณีและวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของวิถีวิตราวุธ

ผลการวิเคราะห์คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ของวิถีวิตราวุธ แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) สุนทรียศาสตร์จากหลักสูตร กิจกรรม ชุมรมและสมาคม

จากการวิเคราะห์คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์จากหลักสูตร กิจกรรม ชุมรมและสมาคมของวิถีวิตราวุธ พบว่า คุณค่าในการสร้างคุณภาพของการเรียน ทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กีฬา ดนตรี ศิลปะ มีการผสมวิถีไทยกับความเป็นสากลทั้งที่เป็นตะวันตกและตะวันออกเป็นการหล่อหลอมให้ผู้เรียน นอกจากจะารู้สึกผ่อนคลาย มีสมาธิ ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนมีพรสวรรค์ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในรากฐานชีวิตของตนเอง

หลักสูตรและกิจกรรมเป็นกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้พัฒนาจิตใจให้นักเรียนเป็นประจำและกระทำอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ บทเพลง กิจกรรมดนตรี กิจกรรมกีฬา กิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น กระบวนการเรียนรู้ทำให้เกิดสุนทรียะทางกาย ใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การอบรมด้านจิตใจ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นการฝึกฝนด้านอุปนิสัยและจิตใจไปพร้อม ๆ กับการเสริมสร้างความแข็งแรงทางกายและทางสติปัญญา

หลักสูตรอัตลักษณ์ของวชิราวุธวิทยาลัย การหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพตามหลักสูตรสุนทรียภาพ (Music and Art Appreciation) หล่อหลอมให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพผ่านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน นอกห้องเรียนและการทำกิจกรรมเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความประณีตอ่อนโยน สามารถรับรู้และเข้าใจความงาม

ทางศิลปะ เป็นกลไกสำคัญที่จะสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพรอบด้าน เสริมสร้างทัศนคติในการมองเห็นคุณค่า ความงามของศิลปะ ตามความถนัดและความสนใจ ฝึกฝนทักษะการทำงานเป็นทีม และสนับสนุนการแสดงออก อย่างสร้างสรรค์

2) สุนทรียศาสตร์จากประเพณี วัฒนธรรมของวชิราวุธวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์คุณค่าสุนทรียศาสตร์จากประเพณี วัฒนธรรมของวชิราวุธวิทยาลัย เช่น ประเพณี การแข่งขันรักบี้ฟุตบอล การแข่งขันระเบียบแถว การส่งใบคะแนน การแต่งตั้งหัวหน้านักเรียน พิธีพระราชทาน ประกาศนียบัตรทุนการศึกษา รางวัล แก่นักเรียน และบุคลากรวชิราวุธวิทยาลัย และประเพณีเข็นรถยนต์ พระที่นั่งเสด็จ ซึ่งเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยทรง พระราชดำริให้โรงเรียนรักษาระบบนิยมและวชิราวุธวิทยาลัยได้ปฏิบัติสืบมาเป็นต้น วัฒนธรรมของวชิราวุธ วิทยาลัย มีค่านิยมองค์กรที่เข้าใจ คุณค่า ประชญาของโรงเรียนและพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวร่วมกัน เช่น การวางตัว มารยาทหรือกาลเทศะในสถานที่ต่าง ๆ ในงานหรือกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียน การแต่งกายอย่างเหมาะสม วชิราวุธวิทยาลัยมีเครื่องแบบพระราชทานของนักเรียนและ บุคลากรวชิราวุธวิทยาลัยสำหรับในงานพิธีการต่าง ๆ ของโรงเรียน นอกจากนั้นประเพณีและวัฒนธรรมที่กล่าวไป เบื้องต้นหนึ่งในประเพณีของวชิราวุธวิทยาลัย คือ การร้องเพลงในงานสำคัญต่าง ๆ รวมถึงเพลงเชียร์กีฬา ผู้วิจัย ขอยกตัวอย่าง ดังนี้ เพลงโรงเรียน 1) เพลงมหาวชิราวุธราชสดุติ ประพันธ์ โดยท่านผู้หญิงดุจจิ มาลากุล ณ อยุธยา และทำนองโดย โฉลก เนตรสูตร เป็นเพลงประจำโรงเรียนมักถูกขับร้องในงานพิธีสำคัญ เพื่อเทิดทูน พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระผู้สถาปนาโรงเรียน 2) เพลง Graduates Song Goodbye เป็นเพลงภาษาอังกฤษทำนองและเนื้อร้องโดย F.Rico ถูกขับร้องในงานพระราชทาน ประกาศนียบัตรนักเรียนเก่า โดยนักเรียนปัจจุบันที่กำลังจะจบการศึกษา เนื้อหาของเพลงนั้นเพื่อนึกถึงอนาคต เมื่อออกไปจากโรงเรียน และรำลึกถึงชีวิตในโรงเรียน 3) เพลงอีกสี่สิบปี ประพันธ์โดยท่านผู้หญิงดุจจิ มาลากุล ณ อยุธยา ทำนองนั้นคัดมาจาก Forty Years On ของโรงเรียนแฮร์โรว ในอังกฤษ มักถูกร้องในงานราชพิธีสำคัญ เนื้อหาในเพลงเพื่อรำลึกถึงชีวิตในโรงเรียน 4) เพลงเราเด็กในหลวง พระราชนิพนธ์โดยพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำนอง สิงโตเล่นหาง เป็นเพลงกลอนบรรเลงโดยวงดนตรีไทย เป็นเพลงปฏิญาณนึกถึง ความสำคัญของนักเรียนมหาดเล็ก ดังมีตัวอย่างท่อนจบว่า "รักษาชาติศาสนาว่าจะตาย เป็นผู้ขายชาติไทย ไม่ล้มเอ๋ย" 5) เพลงเชียร์กีฬา มักถูกขับร้องในการแข่งขันรักบี้ระหว่างโรงเรียน นอกจากนั้นสำหรับการแข่งขัน ภายในแต่ละคณะก็จะมีเพลงเชียร์กีฬาของตัวเองอีกด้วย 6) เพลงจรรยานักกีฬา เป็นเพลงกลอนมักถูกขับร้อง ก่อนการแข่งขันกีฬาระหว่างคณะ เพื่อนึกถึงจรรยาของนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ผลการคุณค่าสุนทรียศาสตร์ จากประเพณี วัฒนธรรม พบว่า ประเพณีและวัฒนธรรมเหล่านี้ หล่อหลอมผู้เรียนในรูปแบบของกิจวัตร การใช้ชีวิตในโรงเรียนประจำวัน เห็นคุณค่าจากภายในสู่ภายนอก ช่วยกล่อมเกลาและขัดเกลาจิตใจผ่านจารีต ประเพณี พิธีการที่เป็นแบบแผนและแนวปฏิบัติ เป็นคุณค่าที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ วัฒนธรรมของวชิราวุธวิทยาลัย มีค่านิยมองค์กรที่เข้าใจคุณค่า ประชญาและพระบรมราโชบาย

ของพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวร่วมกัน เสริมสร้างสุนทรียะ ความภาคภูมิใจ การรำลึกในสิ่งที่ดีงาม ความซาบซึ้ง และความเป็นวิถีชีวิตราชูธ

สถาปัตยกรรมภายในโรงเรียน ได้แก่ อาคารเรียนและทัศนศิลป์ภายในโรงเรียน เช่น ตึกวิชรมงกุฎ อาคารเพชรรัตน์ อาคารสุวัฒนา อาคารประชาธิปไตย ตึกวิชราฐานุสรณ์ อาคารเวสสุกรรม อาคารวิชราวุธ 100 ปี หอประวัติหอนาฬิกา ซึ่งลักษณะของหอประชุม หอนาฬิกา อาคารจิตรลดา และตึกขาว เป็นอาคารที่มีรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทย ผสมผสานสถาปัตยกรรมตะวันตก นอกจากนี้ ในส่วนของหอพักหรือคณะที่เปรียบเสมือนบ้านของนักเรียนเพราะอาคารที่จัดเป็นตึกครูและนักเรียนนั้น ในพับลิกสกูลของอังกฤษ คือ บ้านพักของนักเรียนที่อยู่ประจำในโรงเรียน เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ให้โรงเรียนนี้เป็นเสมือนพระอารามหลวงประจำรัชกาล จึงโปรดเกล้าฯ ให้เรียกบ้านของนักเรียนในโรงเรียนนี้ว่า “คณะ” เช่นเดียวกับการเรียกหมู่กุฏิสงฆ์ในพระอารามซึ่งรวมหมู่กัน โดยมีครูกำกับกับคณะ หรือ House Master หรือที่เรียกกันว่าผู้กำกับคณะ เป็นเสมือนพระภิกษุอาวาสที่ทำหน้าเจ้าคณะปกครองดูแลสงฆ์ โดยจะถูกแบ่งเป็นสองฝั่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 คณะเด็กเล็ก ได้แก่ คณะสนามจันทร์ คณะนันทอุทยาน และคณะสราญรมย์ คณะเด็กในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ทั้งนี้ มีด้วยกันอยู่ 6 คณะ คือ คณะผู้บังคับการ คณะดุสิต คณะจิตรลดา คณะพญาไท คณะจงรักภักดี และคณะศักดิ์ศรีมงคล

วิชราวุธวิทยาลัยมีความโดดเด่นด้านงานสถาปัตยกรรม ในการก่อสร้างโรงเรียนถาวรที่สวนกระเจ้านั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีแนวพระราชดำริว่า วิชาช่างของไทยเคยเจริญรุ่งเรืองมาอย่างยาวนาน แต่คนไทยในยุคหลังพากันหลงลืมและหันไปนิยมงานช่างแบบตะวันตก โดยคิดกันไปว่าเป็นของทันสมัยทั้งที่ไม่เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองไทย เมื่อออกแบบก่อสร้างโรงเรียนมหาดเล็กหลวงจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้นายเอ็ดเวิร์ด ฮิลลี (Edward Healey) อาจารย์ใหญ่โรงเรียนช่างของสามัญจารย์เป็นผู้ออกแบบก่อสร้างเดินทางไปศึกษารูปแบบศิลปกรรมไทยฝีมือชั้นครูที่จังหวัดสุโขทัย หอประชุม (หอสวด) และตึกนอนนักเรียนที่สี่มุมโรงเรียน โดยนายฮิลลีเป็นผู้ออกแบบร่วมกับพระสมิทธเลขา (ปลั่ง วิภาตะศิลปิน) นายช่างออกแบบของกรมศิลปากร จึงเป็นผลงานสถาปัตยกรรมที่มีรูปลักษณะโดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งในแวดวงสถาปัตยกรรมไทยเรียกว่า “สถาปัตยกรรมพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”

ดังนั้น คุณค่าสุนทรียศาสตร์จากสถาปัตยกรรมหรือทัศนศิลป์ภายในโรงเรียนเป็นส่วนสำคัญของการหล่อหลอมผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เสริมสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบกิจกรรมประจำวัน การใช้ชีวิตในโรงเรียนประจำ สร้างสำนึกทางประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนทำให้เกิดความผูกพัน อบอุ่น ปลอดภัย การอยู่ร่วมกันหล่อหลอมให้เกิดความห่วงใยและเอาใจใส่ผู้อื่น รู้จักการอนุรักษ์หรือหวงแหนในสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในรากฐานชีวิตของตนเอง

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าแก่นแท้คุณค่าของวิถีชีวิตราชูธที่หล่อหลอมความไทยและความเป็นสากล ด้วยการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ เป็นพลวัตการจัดการศึกษาตามบริบทไทยและเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว 3 ประการ คือ เป็นผู้มีความรู้ ผู้ดี และมีความรู้ ผ่านการจัดการศึกษา

การดำเนินชีวิตของนักเรียนวชิราวุธวิทยาลัยผ่านกระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรที่เป็นการจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่ประกอบด้วยทักษะ สารระ คุณค่า ซึ่งมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันตามแนววิถีชิราวุธ พัฒนาองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมเสมอ สอดรับกับการจัดการศึกษาที่พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่มีความพร้อม ความดีงามทั้งทางกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ สติและปัญญา เป็นมนุษย์ที่พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสืบทอดการจัดการศึกษา ที่พัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะและอุปนิสัยเป็นไปตามพระราชประสงค์ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังยืนสืบไป

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์คุณค่าของวิถีชิราวุธที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษา ในบริบทไทย ประเด็นในการอภิปรายนี้มีด้วยกัน 2 ประเด็น ดังนี้

1. พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษาของวชิราวุธ วิทยาลัยและบริบทไทย
2. การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1. พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษาของวชิราวุธ วิทยาลัยและบริบทไทย

วชิราวุธวิทยาลัยเป็นโรงเรียนประจำชายล้วน สถาปนาขึ้นโดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระองค์พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อสร้างโรงเรียนแก่กุลบุตรชาวไทยแทนการสร้างพระอารามซึ่งมีอยู่ มากแล้วนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระมหากรุณาสถาปนาโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ใน พ.ศ. 2453 แล้ว ก็ได้พระราชทานพระบรมราโชบาย 3 ประการ ให้โรงเรียนใช้เป็นหลักสำคัญในการอบรมสั่ง สอนนักเรียน ดังนี้

1. สอนให้เป็นคนมีศาสนา จะได้มีศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ
2. สอนให้เป็นผู้ดี จะรู้จักการตรากตรำ ไม่สำรวยหยิบไหย่ง จะได้ทำตัวให้เหมาะที่จะเป็นผู้รับใช้คน ไม่ทำตนเป็นคนถือยศศักดิ์ เหยียดหยามผู้อื่น ต้องเป็นผู้กล้าหาญมีระเบียบและมีความกตัญญูกตเวที รักเกียรติ ชื่อเสียงและวงศ์ตระกูลของตัว รู้จักรักหมั่นรักคณะ กล้าเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
3. อบรมให้มีสติปัญญาความรู้จะได้ใช้ในการครองชีพต่อไป

การจัดการศึกษาของวชิราวุธวิทยาลัยในแนวทางพหุบลิตศกุลของอังกฤษมีการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมาย และแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ให้จัดการศึกษาในอันที่จะให้การศึกษาย่อยแปลงเด็กให้เป็นคนหนุ่มที่ผิ้วผายและเป็นพลเมืองดี เป็นการสร้าง บุคลิกลักษณะและให้การศึกษากลายเป็นสิ่งที่พลัดพลินสำหรับนักเรียน ดังนั้น ทางโรงเรียนจึงได้จัดหลักสูตร ที่มีการยืดหยุ่นตามกระบวนการเรียนรู้ โดยอาศัยกรอบความคิดทางการศึกษาอย่างเป็นองค์รวมรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ ด้านดนตรี ด้านกีฬา มีรูปแบบการจัดการศึกษา Characteristics Education เพื่อพัฒนานักเรียน

อย่างสมดุรอบด้านตามวิถีชีวิตราชวิทยาลัยที่สนองพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการสร้างเยาวชนให้มีความรู้ด้านวิชาการและมีความสามารถด้านดนตรี กีฬา ศิลปะ และสร้างนักเรียนราชวิทยาลัยให้มีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ ความเป็นสุภาพบุรุษ ความเป็นผู้ดี มีภาวะผู้นำ ซื่อสัตย์ สุจริต มีอุปนิสัยใจคอดี มีความกตัญญู มีความเสียสละอดทน พร้อมรับภารกิจที่จะมีมาในอนาคตและมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

นอกจากนั้น วรพล ศิริชื่นจิตร (2561) จากงานวิจัยเรื่องพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเด็ก (พ.ศ. 2453 – 2468) ได้ศึกษาพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงดำเนินพระราชบรมราโชบายเกี่ยวกับการปลูกฝังเด็ก โดยศึกษากระบวนการที่ทรงใช้ในการปลูกฝังเด็ก ตลอดจนศึกษาผลสืบเนื่องจากการปลูกฝังเด็กในรัชสมัยนี้ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในเวลาต่อมาผลจากการดำเนินพระราชดำริเกี่ยวกับการปลูกฝังเด็กของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวตลอดรัชสมัย ทำให้เข้าใจถึงแนวคิดในการเห็นความสำคัญของเด็กในสังคมไทย และ ศิริณา จิตตจรัส (2561) ได้เขียนบทความศึกษาเรื่อง “แนวคิดตามพระราชดำริในการพัฒนานักการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงได้รับการศึกษาจากต่างประเทศในวัยเยาว์ ทำให้ท่านทรงมีพระราชบุคลิภาพส่วนพระองค์ คือ 1) ความกตัญญูทวดเทวีและมีระเบียบวินัย 2) ความเมตตา กรุณาต่อพวชน 3) ความใฝ่รู้ใฝ่เห็น การมองโลกในแง่ดี 4) รักความเป็นไทย รักชาติ และ 5) มุ่งการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีนำมา ซึ่งแนวคิดตามพระราชดำริในการพัฒนานักการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้ 1) วัฒนธรรมภายนอก 2) ความคิดเชิงระบบและมีเป้าหมาย 3) การถ่ายทอดตามวิถีชีวิตของคนไทยและ 4) โลกาวัดน์ ส่วนแนวทางและผลในการพัฒนานักการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทั้งระดับบริหาร และระดับปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในด้านการวางแผนการดำเนินการ การติดตามผลด้วยพระองค์เอง และคณะบุคคลและงบประมาณกล่าวคือ 1) การจัดตั้งสถาบันทางศึกษาในระดับพื้นฐานอุดมศึกษา พรบ. การศึกษาระดับประถมศึกษา ที่บังคับให้คนไทยได้เรียนหนังสือ การเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต 2) ส่งเสริมโดยการพระราชทานทุนการศึกษาทั้งทุนเล่าเรียนหลวงและทุนส่วนพระองค์เพื่อศึกษาในประเทศและต่างประเทศ และ 3) มีแนวคิดในการนำบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ผลการพัฒนาการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้ช่วงเวลาจะล่วงเลยสมัยรัชกาลพระองค์ท่านมานานนับกว่า 100 ปี จากแนวทางการทรงงานยังปรากฏผลสืบเนื่องในระดับองค์กร ได้แก่ โรงเรียนราชวิทยาลัย โรงเรียนฝึกหัดครู โรงเรียนเพาะช่าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดการศึกษาแบบวิถีชีวิตราชวิทยาลัยที่มีการจัดหลักสูตรที่เป็นองค์รวมรอบด้าน โดยไม่ได้เน้นเฉพาะด้านการเรียนวิชาการอย่างเดียว แต่เป็นการจัดการศึกษา ที่กลมกลืนอบรมบ่มนิสัย และด้วยเหตุนี้เองการจัดการศึกษาจึงไม่ได้เน้นเฉพาะการเรียนวิชาต่าง ๆ เท่านั้น แต่มีการอบรมสั่งสอน ทั้งโดยครูและจากการที่ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันจากโรงเรียนประจำแบบ Public School ที่มีหลักการสำคัญในการปกครองตนและการปกครองกันเอง โดยวิธีการอบรมบ่มนิสัย กระทำได้ด้วยการจัดให้มีวิถีชีวิตทางจริยธรรมผ่านการอบรมทางศาสนา มีการกระทำตัวให้เป็นพุทธมามกะอย่างเป็นกิจวัตร การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมซึ่งได้แก่ การเล่นเกมกีฬา

และการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะในสมาคมต่าง ๆ สิ่งสำคัญก็คือ การฝึกให้เด็กเป็นสุภาพบุรุษ เด็กทุกคนต้องเล่นกีฬา โดยเฉพาะกีฬาเป็นทีม การเล่นกีฬามีกติกา การเคารพกติกา การรู้จักแพ้ชนะทำให้ได้รู้จักความเป็นสุภาพบุรุษ นอกจากนั้นการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ทำให้เด็กต้องรู้จักเห็นแก่ผู้อื่น รู้จักเสียสละ และแบ่งปัน การไม่ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า และการอยู่อย่างมีระเบียบวินัย ทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นสุภาพบุรุษ คุณลักษณะของสุภาพบุรุษนั้น มีทั้งคุณลักษณะภายในและภายนอก คุณลักษณะภายในคือสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้ว ส่วนคุณลักษณะภายนอกนั้น ได้แก่ การวางตัว การสำรวม ความสุภาพเรียบร้อย ซึ่งเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ด้วยหลักการ 3 ประการ คือ เป็นผู้มีความรู้ มีศาสนา และความเป็นผู้ดี และการจัดการศึกษาแบบวิถีวิชาวุธยังเป็นการจัดการศึกษาที่สร้างพลเมืองให้มนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต

กล่าวโดยสรุป พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และการดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริของท่านผู้บังคับการในอดีตย่อมถือถือได้ว่าวชิราวุธวิทยาลัย เป็นโรงเรียนที่มีระบบการศึกษาที่สมัยมานับตั้งแต่แรกตั้ง ในปัจจุบันนักคิดชั้นนำของโลก และองค์การสหประชาชาติ การพัฒนาแบบยั่งยืน โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาศักยภาพคนอย่างเป็นองค์รวมรอบด้าน เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมจิตวิญญาณ จริยธรรม คุณธรรม การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสันติ ไม่เบียดเบียนธรรมชาติและสรรพสัตว์เน้นการสัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

อาจกล่าวว่า เมื่อศตวรรษใหม่กำลังจะมาถึง กระแสความคิดเก่าที่เคยผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองก็กำลังแปรเปลี่ยนไปด้วย ระบบความคิดใหม่นี้ ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อโลกในฐานะที่เป็นกายาที่มีชีวิต หรือชีวลัย และคนกับโลกจะต้องอยู่ร่วมกัน (Co-habitas) ซึ่งแตกต่างไปจากความคิดในสมัยต้นศตวรรษที่ 20 ที่เน้นความสำคัญของมนุษย์ในการเอาชนะโลกและธรรมชาติควบคู่ไปกับการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาปัจเจกบุคคลให้แข่งขันกัน

โลกในศตวรรษใหม่จะไม่เน้นการพัฒนาตัวเองโดยไม่คำนึงถึงคนอื่นและสิ่งแวดล้อม การศึกษาจะเน้นการพัฒนาาร่วมกัน (Co-development) จะมีการส่งเสริมให้คนเราได้ร่วมกันหาความรู้ ทักษะ และพัฒนาทัศนคติ ค่านิยมด้วยกันร่วมกันปกครองตนเอง ด้วยการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนที่สอดคล้องกับระบบความคิดใหม่ และภาพลักษณ์ใหม่ของมนุษย์ที่ดี

ระบบความคิดใหม่นี้ให้ความสำคัญแก่ การจัดการตนเอง (Self-organization) การกระตุ้นให้คิดอย่างสร้างสรรค์ และแสวงหาสิ่งที่ยากรู้อย่างต่อเนื่อง การศึกษาจึงเป็นส่งเสริมให้คนเราพัฒนาความสามารถที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ และสรรพสิ่งในธรรมชาติได้อย่างไม่เบียดเบียนกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีอยู่ในวชิราวุธวิทยาลัยทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นหลักคิดที่มาจาก พระบรมราโชบาย ลักษณะของที่ตั้งโรงเรียน สภาพแวดล้อมที่ดีเหมือนปากกลางเมืองตึกงามที่มีเอกลักษณ์ไทยสมัยต่าง ๆ หอประชุมที่เปรียบเสมือนโบสถ์ สนามกีฬา วงดนตรี หลายวงนับตั้งแต่วงเครื่องสายไทย วงปี่สก็อต ไปจนถึงวงจุลศรียาญค์และวงโยธวาทิต

ที่สำคัญคือแนวทางที่มีการวางไว้ และสืบทอดกันต่อมา วชิราวุธวิทยาลัยจึงมิใช่โรงเรียนธรรมดาหากเป็นสถานศึกษา เป็นสำนักซึ่งมีคตินิยมประจำใจ เป็นสิ่งที่มีจิตวิญญาณ มีวัฒนธรรม มีศิลปกรรม มีดนตรี มีธรรมชาติและมีเด็กที่อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน นักเรียนวชิราวุธในปัจจุบันและอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และ

มีการศึกษา มีความคิดทั้งในแง่ความคิดเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ และความคิดที่เป็นสัมมาทิฐิ รู้จักแยกผิด-แยกถูก มีทั้งสติปัญญาควบคู่กันไป (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2539)

2. การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

จากผลการวิเคราะห์คุณค่าของวิถีชีวิตชาวพุทธ พบว่า แก่นแท้คุณค่าของวิถีชีวิตชาวพุทธที่หล่อหลอมความไทยและความเป็นสากลด้วยการจัดการศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์เป็นพลวัตการจัดการศึกษาตามบริบทไทยและเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 3 ประการ ได้แก่

- 1) ผู้มีศาสนา หมายถึง ผู้มีความประพฤติที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจ
- 2) ผู้ดี หมายถึง การปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีความอดทน ขยันขันแข็ง สะอาดทั้งร่างกายและจิตใจ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีอุปนิสัยใจคอดี และ
- 3) ผู้มีความรู้ หมายถึง เป็นผู้ที่มีสติปัญญา ความรู้ในทางศิลปวิทยาการ และการครองชีพ และเตรียมพร้อมที่จะรับภาระต่าง ๆ ซึ่งจะมีมาในอนาคต

โดยหล่อหลอมผ่านการจัดการศึกษา การดำเนินชีวิตของนักเรียนชาวพุทธวิทยาลัยผ่านกระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมการเรียนรู้ หลักสูตรที่เป็นการจัดการศึกษาแบบองค์รวมที่ประกอบด้วยทักษะ สาระ คุณค่า ซึ่งมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันตามแนววิถีชีวิตชาวพุทธ พัฒนาการความรู้ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมเสมอสอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่มีความพร้อม ความดีงามทั้งทางกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ สติและปัญญา เป็นมนุษย์ที่พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสืบทอดการจัดการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะและอุปนิสัยเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวยังยืนสืบไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2567 ที่มีจุดมุ่งหมาย คือ “ให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คำนึงถึงชาติ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม กีฬา ความปลอดภัย ความมีโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา สมรรถนะที่สำคัญจำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่”

ดังนั้น ตลอดระยะเวลา 100 ปีที่ผ่านมา พระบรมราโชบายในการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนประจำของรัฐ (Public School) ยังคงได้รับสืบทอดไว้อย่างครบถ้วน สิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไปในอนาคต คือ การพัฒนาคุณภาพให้เข้มข้น ส่วนที่เพิ่มเติมให้ทันโลก ได้แก่ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประกอบการเรียนรู้เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้มีคุณลักษณะและอุปนิสัยเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ส่งผลทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การดำเนินชีวิตมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอทำให้คนเราต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัล มีความสามารถหรือทักษะในการเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์และมีจริยธรรม สอดคล้องกับ ศักดิ์เศรษฐ์ ประกอบผล (2564) บทความวิจัยเรื่อง การเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการเข้าใจดิจิทัล มีความสามารถหรือทักษะในการเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์และมีจริยธรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นคนเราต้องเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องให้ใครมาบังคับ จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การถาม ประสพการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี หรือจากการศึกษาค้นคว้า ตามความต้องการของตนเอง แนวทางการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมีกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ตระหนักถึงปัญหา ความต้องการและความสนใจของตนเอง 2) กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง 3) ลงมือปฏิบัติ โดยนำตนเองเข้าสู่การเรียนรู้ 4) ทบทวน พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต 5) พัฒนาคุณค่าการเรียนรู้ ด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้สามารถรู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อันนำไปสู่ “การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” ที่รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล มีทักษะในการใช้ การเข้าใจ การสร้าง การเข้าถึงสื่อดิจิทัลอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

เป็นแนวทางการจัดการศึกษา นโยบาย หลักสูตร หรือกิจกรรมการเรียนรู้กับวิชาชีพวิทยาลัยและบริบทใกล้เคียง เช่น โรงเรียนประจำ และโรงเรียนเครือข่ายในสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เป็นต้น และนำผลการวิจัยต่อยอดด้านวิชาการหรือต่อยอดนักวิจัย ทำให้เกิดวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น ทั้งทางด้านทฤษฎีและแนวคิดที่ช่วยส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการและศาสตร์สาขาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยราชวดีที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพลวัตการจัดการศึกษาในบริบทไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2517). *การสัมมนาเรื่องการศึกษาเพื่อมวลชน*. กรุงเทพมหานคร: ประเสริฐการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- กรรณิรมย์ สุวรรณานนท์. (2524). *พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างรัฐไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- กิริติ บุญเจือ. (2521). *ปรัชญาเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทย วัฒนาพานิช.
- จิตรกร ตั้งเกษมสุข. (2565). *ความเป็นมาของการศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: เคล็ดไทย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). *รายงานการวิจัยระบบบริหารจัดการเพื่อการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นครพิมพ์

- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2484). *พระบรมราโชวาทและพระบรมราชานุศาสน์ แสดงคุณาคุณในงานวิชาบูชาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว*. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2519). *พระบรมราโชวาทกับวชิราวุธวิทยาลัย*. อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ มหาอำมาตย์ตรี พระยาภะรตราชา (ม.ล.ทศทิศ อิศรเสนา) ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2519.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2540). *โคลนติดล้อ*. กรุงเทพมหานคร: วชิราวุธวิทยาลัย.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2540). *เมืองไทยจึงตื่นเกิด*. กรุงเทพมหานคร: วชิราวุธวิทยาลัย.
- มนัสวี ศรีนนท์. (2016). ปรัชญาและแนวคิดทางการศึกษากับพัฒนาการการศึกษาไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 4(1), 84-93.
- รัชดา ภูมิรินทร์วรกุล. (2538). *การวิเคราะห์แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างยุวชนให้เป็นสุภาพบุรุษ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรชาติ มีชูบท. (ม.ป.ป.). *จดหมายเหตุวชิราวุธตอนที่ 31*. สืบค้นจาก http://www.vajiravudh.ac.th/VC_Annals/vc_annal31.htm
- วรพล ศิริชื่นวิจิตร. (2561). *พระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเด็ก (พ.ศ. 2543-2468) (ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์.
- สงวน เลิศโชคชัย. (2538). *ความสำคัญของโรงเรียนแบบป่วิศวศกุลต่อการศึกษาไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453-2478), (วิทยานิพนธ์ประวัติศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.